

KALVINISTA VILAG

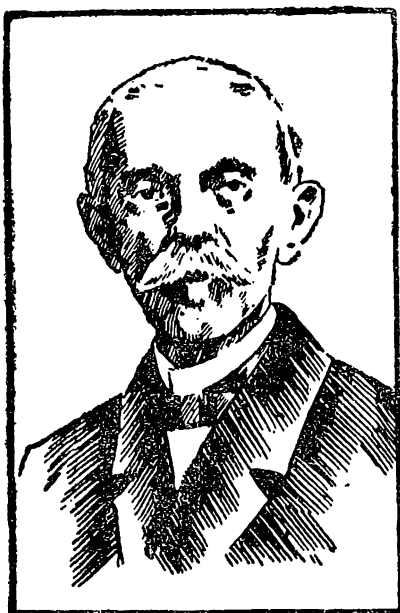
SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR ÉS DR. NAGY GÉZA

Megjelenik minden hónapban kétszer - Előfizetési díja félévre 60 Lei. Egész évre 120 Lei
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Calea Victoriei 38
Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők

III. ÉVFOLYAM

1929. JUNIUS 1.

11. SZÁM

KILYÉN SÁNDOR

TARTALOM: *Dr. Tavasz Sándor:* Az erdélyi magyar szellemi élet szervezésének kérdése. (A Katolikus Akadémia létjogosultsága.) — *Kiss István:* Lelki tavasz. — *Dr. Révész Imre:* Emlékezés Kilyén Bácsiról. — *G. L.:* A megizetlenült só példája. — *László Dezső:* Vasárnapi iskolai, bibliaköri vezetők tanfolyama. — *K. A.:* Isten pénzügyeihez. — Krónika. Szerkesztői üzenetek.

Kilyén Sándor.

Címlapunkon Kilyén Sándor arcképét adják olvasóink. Lapunk jelen számában Révész Imre debreczeni lelkipásztor, volt kolozsvári theologiai professzor írt Kilyén

Bácsiról nagyon szép és mélyértelmű emlékeztetést. Erre a cikkünkre erről a helyről is felhívjuk olvasóink figyelmét.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kívánatra mutatószámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjúság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztyén ifjúsági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti :

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmos anyagot tartalmaz ifjúsági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjúságnak hasznos olvasmány.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus.

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti :

Dr. GÖNCZY LAJOS

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatószámot.

Minél többet fogsz fel és adsz át másoknak, annál közelebb jutottál Hozzá és Általa az Örökkévaló Istenhez és végtelen szeretetéhez.

Mikor erre eljutottál, nem szád szólja, de szíved dobogja, hogy ami után vágytam megleltem, érzem, hogy az örökélet már e földön az enyém lett.

A földi dolgokat is egyszerre mennyei fény világítja meg s minden ezáltal mély érzelmet nyer. Meglátod, hogy „sorsod sötétlő árnya közt szent arca rejtőzik” Megérzed és meggyőződve vallod

Hogy az lehellen, hogy a szeretetlen
A szerető szívvel egy végsorsot érjen,
Hogy a bűn győzelmet vegyen az erényen?

Mi volna tehát ma a legsürgősebb feladat, mint — minél több szívet — szívek által megnyerni a Krisztusnak.

A szív olyan, mint a föld. A földet nem elég, hogy csak a nap süsse, eső is kell rá. A földet az eső puhítja. Há'ta mi szívünket? Oh a mi szívünk esője, harmata az imádság, az ének. Szívből-hitből fakadó éneklés és imádság nélkül nem lehet jézusi szíveket nyerni és adni. Kezdd el ezzel testvérem, a többit, hidd el, elvégzi Isten kegyelme. Imádkozó gyülekezet szíve, örömeinek melege, fájdalmaink sóhaja, ha összetalálkozik, könnyes lesz a templom padja, forró a levegője. S ebből a melegből mindig jut egy kicsi a családi hajlékba is s ez épen elég, hogy ott is lángra gyújtsa a hitnek, a szeretetnek s az ezekből származó boldog életnek lobogó lángját. Testvéri szívek összetalálkozásának helye a templom. Igaz, hogy Isten mindenütt jelen van s lehet és kell is imádkozni Hozzá mindenütt. De te egyedül akármilyen szépen is tudj imádkozni, énekelni, az milyen gyenge és erőtlen lesz ahhoz, hol igazi édes testvéri szívek dobannak össze s azoknak melege csap fel az égbe. Aki nem érzi, hogy lelkének és szívének az imádkozásra épen olyan szüksége van, mint tüdőjének az éltető levegőre, az csak tesli, érzéki életet él. Annak szíve a Krisztus szeretetéből még mit sem fogott fel. Az ilyen embernek magasabb ideáljai nincsenek. A buvár, aki lent jár a tenger mélységeiben, felülről kapja a levegőt egy csövön keresztül, ha ezt elvágják, menthetetlenül ott vesz a tengerben. Ilyen épen lelkünk számára is az imádság. Azon át áramlik a magasból lelkünkbe az éltető levegő. Nélküle lelkünk is elveszett. Én hiszem, hogy az imádkozó kálvinista emberek is mind többen-többen lesznek. Én hiszek Krisztus szívek feletti győzelmében. Hiszek az igazi testvériség megvalósulásában. De szent meggyőződéssel vallom, hogy ennek csak egyetlen útja van. Ez csak egyedül Benne, Általa és az Ő lelke által valósulhat meg.

Kiss István
kecseli lelkész.

Emlékezés Kilyén Bácsiról.

Előttem fekszik gyászlapja. Ez most számomra igazán „szomorú jelentés”, ahogyan Erdélyben hívják a gyászlapot. Mi is volna szomorúbb, mint amikor a kivándorlottnak meg kell tudnia, hogy megint elpattant egy drága személyi kapocs, mely őt a nagyon szeretett régi hazához és otthonhoz fűzte?

Szomorúságom terhén szeretnék ezzel a néhány sorral könnyíteni. Hadd írjam le, milyenek ismertem Kilyén Bácsit, az embert. Hogy milyen volt, mint tisztviselő, mint „igazgatótanácsunk ősz ezermestere” (ahogyan Ravasz László szerette emlegetni), milyen jótéteményekkel dicsőítette meg Istent és szolgálta az egyház jövőjét — ezt el fogják mondani róla, már életében is elmondották, avatottabb és illetékesebb ajkak és tollak. De emberi arcképének egy pár vonása olyan élénken él az én lelkemben, mint talán senki máséban. Nem csoda, ha most kikíváncozik onnan erre a papirosra — pár szál virág helyett, amit nem tehettem a koporsójára.

Csaknem két évig ültem naponként, délen és este az asztalánál, mint „kosztos”-a. Ez idő alatt nagyon a szívébe fogadtok, én pedig valósággal gyermeki ragaszkodással kapcsolódtam hozzá és áldottlelkű hitveséhez. Ezt a kapcsot még erősebbé tette házasságom. Boldogult apósomat, Váró Ferencet ugyanis egész családjával együtt régi, benső és minden vérségi összeköttetésnél erősebb barátság fűzte Kilyén Bácsihoz. A két jó öreg különösen a feleségemet becézte leányaként. Apró gyermekeim számára Kolozsvárt lakunkban a két távollakó nagyapa helyett Kilyén Bácsi töltötte be a „nagyapó” tisztét. Az évszakok szerint változó kisebb-nagyobb gallérvakörnyei alatt rendszeren ott rejtőzött a számukra valami becses meglepetés. Nagyon sokszor és nagyon mélyen volt tehát alkalmunk megismerni benne „a szív elrejtett emberét”

Aki ezt a rejtett embert nem ismerte Kilyén Bácsiban, az bizony igen furcsa képet alkothatott róla magának. Még akkor is, ha egyébként tudta, hogy milyen nagyszerű egyházi tisztviselő, meg, hogy milyen jótékony ember. A dolgokkal és emberekkel folyvást elégedetlen, zsörtölődő öreg úr, a szédületesen merész és nem mindig jó tréfákat csináló vén „enfant terrible”, a mindenféle „férges piétizmus” megátalkodott és azt hiszem

haláláig ki nem engesztelődött ellensége — a felületes szemlélőre nem igen tehetta mély-érzésű és gyökeréig nemes lélek benyomását. Csak aki olyan közlőre ismerhette, mint én, az láthatta meg, hogy nagyon is az volt. Csakhogy ő azok közé a nem ritka emberek közé tartozott, akik szégyellik és rejtegetik a jobbik, igazi énüket: részint nem akarják magyar embernél elég gyakori lelki szemérmességből, részint meg nem merik mutogatni, mert emberektől, élettől, sorstól olyan kemény és keserves ütések kaptak, hogy úgy érzik, jobb nekik ott benn, az érdes és tövises csigahéj mögött, amelyet önvédelemből képeztek ki, ösztönszerű és tudattalan biztossággal, a maguk könnyen sebezhető, gyönge, legbensőbb lelkivilága körül.

Kilyén Bácsi mélyen és erősen hívő lélek volt, a református keresztyén jellem törhetetlen szilárdságával, tiszta és egységes világ- és életszemléletével. Családi életének férfikora delén elszenyvedett igen nagy csapásai nem tudták benne megingatni, sőt megdedzették a hitet. De az ötvenes-hatvanas évek erdélyi teológiájának lévén a neveltje, irtóztott mindenféle „kegyeskedéstől“ (attól is, ami valójában sokkal több volt annál) és „farizeizmust“ látott a vallásos élet olyan megnyilatkozásaiban is, amelyek valójában nem voltak egyebek, mint a bizonyágtévő készség és a missziói hév gájrészű kitérésai. A lassan meginduló és terjeszkedő evangéliumi mozgalmak, belmissziói munkák állandó központjai voltak ádáz csipkelődéseinek, néha vaskos tréfáinak. Ebben nem ismert kimélelet: még magának a boldog emlékeztető Kenessey Béla püspöknek is akárhányszor el kellett tőle viselni egy-egy kegyetlen szúrás az evangélizáció és belmisszió pártfogolása miatt. De — és ez igen szép fényt vet mind a két emberre — Kenessey Béla sohasem neheztelt meg érte komolyan az öreg úrra, sőt egész családjával együtt igen nagyra becsülte, valósággal dédelgette.

Különben annak, aki egyszer a Kilyén Bácsi hitét a cselekedeteiből meglátta, nehéz is volt aztán őt nem respektálnia. Az ő gyakorlati vallásosságának a gyászjelentésen olvasható ige mellett (Jakab 2:24) a páli ige volt a másik sarkdogmája: „Mindenek ékesen és jó renddel legyenek.“ (I. Kor. 14:40.) Nemcsak hivatalában, de a házában is a fáradhatatlan rendtartás, tisztaság, csin ember volt. Rettegve gyönyörködtünk benne, mikor a 70—80 éves aggastyán nem érte be azzal, hogy naponként többször is sajátkezüleg seperte föl az udvarát, hanem egy falhoz támasztott egyszerű, rozoga lajtorja tetejéről szintén maga nyeste nyáron a tűzfalra kedvesen ráfutott vadszőlőjét is. A „piélistánál“ is alábbvaló volt a rendetlen ember. Erdemes

följegyezni, hogy a rend és tisztaság szeretetében az egyik kemény mesterének Gyulai Pált vallotta, aki Kilyén Bácsinak kedves tanára volt a kolozsvári kollégiumban s akitől egy festett Béranger-arc képet kapott ajándékba, amely az én időmben ott függött az öreg pár ebédlőjében, a nevezetes kis karos-lóca fölött. Gyulai skribájának használta a holtáig gyönyörű gömbölyded betűket vető Kilyén Bácsit, aki akkor már „filozófus deák“ lévén, nagyban pipázott. Persze másolás közben is fújta a füstöt s egyszer nagyon össze talált füstölni vagy talán be is maszatolt valami Gyulainak készülő írást, amiért az a maga pattogó, hirtelen módján, keményen összeszidta. Sándor diák lógó fejjel hazament és valamennyi pipáját azonnal a falhoz vágta. Attólfogva holta napjáig nem dohányzott és — a dohányos embert nem is tartotta egészen rendes embernek.

De azért a dohányos embernek még meg tudott bocsátani. A „rendetlen“ emberek közül csak az adósságcsináló nem talált kegyelmet szemei előtt. Az adósság kárhózat, lélekszennyező és jellemgyöngeségre valló voltát akkora orthodox dogmatizmussal vallotta, hogy enyhítő körülményt sem igen volt hajlandó elismerni az adósság megcsinálásának okai és módjai tekintetében. Sohasem mertem neki megvallani, hogy kolozsvári tanárságomat egy, a híres Harkó mesternél megcsinált alapos és éveken át törlesztgetett szabószámlával kezdtem meg (pedig ugyan jól jártam vele, mert egyik-másik darabját még most, 17 év múltán is viselem)! Köztudomásulag semmiféle erővel és szép szóval nem lehetett rávenni, hogy megváltoztassa az Igazgatótanács egy általa vezetett nyilván tartásának tőle magától megszerkesztett következő címét: „Eladósodott cudar papok jegyzéke.“ Még hivatali szolgálatának legvégén is ezt írta az édesapámnak drága keseredéses levelei egyikében: „Csak tessék elképzelni, a multkor mérgében ezt írja nekem valamelyik eladósodott cudar pap, akinek lefotunk a központi járandóságából: Az Isten itt felejtette Kilyén urat a világon, a szegény papok keserűségére. No ebben az egyben, úgy látszik, igaza van.“

De ezen a vonásán is csak az botránkozott meg, aki bensőleg nem ismerte. Aki nem tudta, hogy a szegénységgel, nyomorúsággal küzdő embereknek, kivált lelkipásztoroknak nem volt melegebb szívü megértője és bővebbkezü pártfogója nála. Azt legutolsó alapítványainak egyikéből mindenki láthatja, milyen csöndes rajongással ragaszkodott a szüleinek sírját is rejtő kis szülőfalujához, Rátonhoz és a „hepéhupás vén Szilágyhoz“, szűkebb pátriájához — de arra már nem mindenki fog emlékezni, hogy (legalább is az

én időmben) minden valamirevaló szilágysági theologusnak, amikor az, az első vizsgálatot letévén, káplánságra volt kimenendő valamelyik sáros kis faluba, saját költségén szerzett egy pár vadonatúj csizmát a híres kolozsvári csizmaszínben — pusztán azt kölvén ki, hogy a boldog megajándékozott *sajátkezüleg* vigye el a pár csizmát fényes nappal a szinből a theologiai fakultás nem nagyon távoli épületéig, leckét vévén és vizsgálatot állván a lelkipásztornak oly szükséges alázatosságból és igénytelenségből.

Azt is mindenki tudja, hogy a theologus ifjúság egyébként is a szívében volt. Nemcsak ismeretes alapítványával, de megelőzőleg állandó pénzadományával is — 'melyeket nyilvánosságra hozni sohasem engedett — bőven támogatta az arra érdemes, szegény, küzködő ifjakat, példállan takarékossgal gyűjtögetett vagyunkája gyümölcseiből. Nála kosztolásomnak még egészen az elején valahogy beszélgetés közben elejtettem, hogy mennyire szeretnék a velem, akkor még csaknem egyívásu tanítványaimmal néha barátságosan is összejönni, de, mint nőtlen ember, nem igen tudom megtalálni a módját. Kilyén Bácsi akkor nem szólt rá semmit, de néhány nap múlva igen szemérmesen fölajánlotta a felesége nevében is, hogy egypár jobb diákomat hivogassam meg hozzá időnként, magammal együtt „egy csésze theára” Én nagyon hálásan és gyanútalanul teljesítettem a meghívást. Persze a csésze theából szabályszerű nagy vacsora lett, olyan, amelyet csak a Lilla néni áldott keze tudott megszerkeszteni — és csak a konviktusi koszthoz szokott diákgyomrok tudtak igazán méltányolni. Az erőtlen tiltakozással nem sokra mentem: Kilyén Bácsi végigvacsoráltatta nála kosztózásom ideje alatt turnusonként jóformán összes diákjaimat s a két drága öreg felejthetetlen kedvességgel gyönyörködött vig nótázásukban és adomázásukban — amely utóbbiban egyébként maga Kilyén Bácsi volt a legkifogyhatatlanabb. (Adomái, bohókás történetei, magacsinálta tréfái igazán olyanok voltak, mint valami „Treppenwitz der Weltgeschichte”; beletartoznak az 1848 utáni erdélyi egyháztörténelem szőnyegének mintázatába, legalábbis a fonákjába. Örök kár, hogy a legtöbb nem tűri a nyomdafestéket, részint öregesen pajzán csattanójuk miatt — ami egyébként útszéli trágárságtól távol állott — részint még azért, mert akárhányak a hősei még élő vagy csak nemrég elköltözött, Kilyén Bácsinál jóval fiatalabb személyek.)

Az ifjúsághoz való igazán megható és áldozatkész ragaszkodásának egyébként nagyon mély oka volt: a saját két, ifjón elveszített fiát, különösen a tragikus végű Sándort látta, szeretgette bennük. Ezeknek

az elvesztése soha teljesen be nem gyógyult sebe volt apai szívének Megrendítő volt, amikor a szomorú emlékü 1916. év ősze felé (talán azért, mert új családi sírhelyet csináltatott) a Sándor fia sírját kibontatta s aznap este a jó öreg, aki akkor már, érezve a közelgő katasztrófát, egyre gondterheltebben járt-kelt közöttük, eljött a lakásomra feltűnően ragyogó arccal s egész lényén valami csodálatos, derűs, szinte nem földi megnyugvás ömlött el. Midőn jókedvének okát kérdeztük, egyszerűen ezt felelte: „Láttam szegény Sándor fiamat, most is olyan, mint régen volt, most már nyugodtan halok meg”. A megdöbbenéstől alig tudtunk egy darabig szóhoz jutni feleségemmel, amíg azután meg nem magyarázta, hogy az áthelyezés alkalmával ki is nyitatta a szegény fia koporsóját s elgyönyörködött egy darabig az ő halhatatlan szeretettel szeretett halottjában, ki nek perhüvelyre 20 év múltán is csodálatos épségben feküdt még koporsójában. Elő illusztrációja volt e pillanatban számunkra a Gyulai Pál felejthetetlenül szép négy sorának:

Ó, a sír sok mindent elfed:
Bút, örömet, fényt, szerelmet;
De ki gyermekét szerelte,
Gondját sír el nem temelte.

Most már az ő porrészei is ott pihennek a szeretett hamvak mellett és egykor el fognak vegyülni a házsongárdi temető nagy poraival. Méltó, hogy így legyen: hiszen szerény alakja és fáradhatatlan munkássága fent, a földi életben is belépszövdött az elmúlt két-három emberöltő alatt Erdély egész sereg nagyjának — egyháziaknak és világiaknak — történelmi értékű életébe, munkájába, küzdelmeibe. „A szív elrejtett embere” pedig megérkezett Ahoz, aki előtt nincsen múlt, ami fájjon és nincs jövőendő, ami aggasszon — csak jelen van, megtisztult és meggyógyult, kegyelembe fogadott és vég nélkül örvendező, diadalmas jelen

Isten velünk, édes Kilyén Bácsi — a viszontlátásig!

Debrecen, 1929 május 18. Dr. Révész Imre.

Terjesszük a

**KÁLVINISTA
VILÁG-ot,**

mint a
romániai
magyar reformátusság igazi
kálvinista öntudatú, irányú
és szellemű
lapját!

A megízettlenült só példája.

Ti vagytok a földnek savai; ha pedig a só megízellenül, mivel sózzák meg? Nem jó azután semmire, hanem hogy kidobják és eltáposszák az emberek.

Máté 5. rész 13. vers.

Az Isten ígéje sokszor azzal döbönt reánk, hogy ész- és világfölötti igazságokat állít elénk. Olyan igazságokat, amelyek nem esnek tapasztalatunk körébe, amelyeket a mi gondolkozási módszerünkkel sem támogatni, igazolni, sem cáfolni, megdönteni nem tudunk.

Máskor pedig, mint a jelen esetben is, a legnagyobb, az örök igazságokat olyan egyszerű, magától értetődő formában tárja elénk, hogy a legpallérozatlanabb elme is első látásra kénytelen előtte meghajolni. Áll ez különösképen igénk második felére. Mindenki előtt világos, hogy a megízettlenedett só semmire sem jó. Irgalmatlanul kidobja és eltáposztja minden értelmes ember, mert használhatatlanná vált, mihelyt nem tudja rendeltetését betölteni.

Talán hosszabb elmélkedést igényelne annak kifejtése, hogy mi, akikhez szól az ige, mennyiben és milyen tekintetben vagyunk a földnek savai. De az minden lélek előtt kétségtelen, hogy nekünk mindnyájunknak egyen-egyen, személy szerint és összesen, mint népnek és egyháznak, épen úgy megvan, meg kell hogy legyen a magunk speciális rendeltetése, mint ahogyan megvan a sónak. Isten csodálatos világrendjében nem is lehet másként.

Hogy mi ez a mi speciális, egyedül csak nekünk adott rendeltetés, talán nem szükséges erről szólnunk. Mindenki maga kell hogy meglássa és öntudatosítsa azt. Most csak azt akarom nagyon aláhúzottan hangsúlyozni, hogy mindennek ebben a világban és így nekünk is, a mi népünknek és egyházunknak csak addig van létjogosultságunk, amíg ennek az isteni megbízatásnak hajlandók, képesek vagyunk eleget tenni. Mihelyt nincs remény erre, elérkezett a kidobás és eltáposztás ideje. Isten a maga használhatatlanná vált teremtményeit épen olyan könnyedén eldobja, miként mi, emberek szoktuk. A történelem tanúbizonyosság erre. Kihalt állatfajok, elpusztult népek tesznek erről tanúbizonyosságot. Olyan népek, amelyek egykor hozzánk hasonló önhittséggel hirdették, hogy ők Isten választottjai, akik azt hitték, hogy

nélkülök üres lesz a világ. És ma a nevüket is csak a történelem őrzi

Mi ebből a tanulság? Dőre, alaptalan minden reménykedés Isten megtartó hatalmában, ha nem alapozzuk arra az állandó törekvésre, hogy a nekünk kiosztott feladatot elvégezzük. De ha megbízatásunknak megfelelően, akkor nyugodtan lehetünk a legnagyobb viharban is. Isten nem engedi, hogy kidobassunk és eltáposztassunk, bár az egész világ emelje is reánk durva lábát. G. L.

Vasárnapi iskolai, bibliaköri és leánykört vezetői tanfolyama és konferenciája.

— Kolozsvár, Ref. Theologia, 1929 május 23–25. —

Fiú ifjúságunk tavaszi konferenciája után ismét egy örömdetes találkozásról számolunk be. Három napig együtt volt Kolozsváron 27 gyülekezetünk 59 vasárnapi iskolai vezetője, 14 gyülekezetünk 25 bibliaköri vezetője és vezetőtagja, 4 gyülekezetünk 6 leánykört vezetője, összesen 90 munkása, vagy munkára készülő tagja anyaszentegyházunknak. Lelkészi karhoz tartozó egyháztag csak kettő volt ebben a testvéri társaságban, a többi nyolcvanhat javarésze — a jelenvolt négy fiút leszámítva — női világi munkás. Elgondoljuk, honnan állott elő ez a sereg? Eszünkbe jut, még többen is vannak odahaza. Ez csak egy töredék a zajtalanul, csendben dolgozók seregéből. Pár évvel ezelőtt, még híre sem volt ennek a csapatnak, ma él, dolgozik, növekedik. Ilyenkor örömmel kell eltöltenie minden szívet, szeret minket az Isten, akar valamit velünk is ezen a földön.

A napi munka bibliaórákkal kezdődött. Az öt csoportba osztott társaság három evangéliumi példázat tanulmányozásával töltött el másfél órát. Ezután 3—3 egy órás előadás következett: *A Biblia lényege*, mivolta, tekintélye (Dr. Tavaszy Sándor). *A Biblia használata életben és munkában* (Vásárhelyi János). *A Biblia módszeres használata* (Dr. Imre Lajos). *A predesztináció* (Dr. Tavaszy Sándor). *A hitvallás jelentősége a személyes életben és a munkában* (Vásárhelyi János). *A hitvallás érvényesítése a munkában* (Dr. Imre Lajos). *A vezető hite* (László Dezső). *A vezető kapcsolata az egyházzal* (László Dezső). *A vezető és munkája* (Pilder Mária).

Az előadások célja volt megadni a legszükségesebb felvilágosítást az érintett téma-

Vargha Gyula

nemrégem elhalt magyar költőről az Irodalom rovatban emlékezünk meg. Vargha Gyula (Szász Károly püspök veje) református egyházunknak öntudatos hive és kiváló vezető férfia volt.

A magyar református családok folyóirata az erdélyi református egyházkerület nőszövetségének kiadásában minden második vasárnapon megjelenő

REFORMÁTUS CSALÁD

Előfizetési ára egy évre 160 Leu, félévre 80 Leu.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, Str. Cogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kivánatra mutatóvényszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Mindkét rendbeli ifjúság számára határozott keresztény alapon álló, változatos tartalommal jelenik meg havonta huszonnégy oldalon az

IFJU ERDÉLY

keresztyén ifjusági lap.

Előfizetési ára egy évre 140 Lei.

Szerkeszti :

Dr. IMRE LAJOS és NAGY JÓZSEF

Alkalmas anyagot tartalmaz ifjusági összejöveteleken felolvasásra és megbeszélésre. Az ifjúságnak hasznos olvasmány.

Szórványokban élő, vasárnapi iskolába, felekezeti iskolába, másvallású intézetbe járó gyermekek lapja

AZ ÉN KICSINYEIM

gyermektraktátus.

Ára számonként 2 Leu.

Szerkeszti :

Dr. GÖNCZY LAJOS

Havonta 8 oldalon jelenik meg, képekkel, mesékkel és versekkel.

Mindkét lap kiadóhivatala (Kolozsvárt, Ref. Theologia) kívánatra készséggel küld mutatóvényszámot.

még kevésbé a magyarságunk, de viszont nem szabad, hogy e kategóriák megtagadásával és kizárásával hatástalanná tegye hitünk evangéliumi tartalmát egy általános keresztyénség illuziójának hirdetése. A csak „keresztyén” sőt a csak „református keresztyén” ember egy absztraktum, ahol keresztyéneket és református keresztyén embereket látunk, ott azt látjuk, hogy valamely népközösséghez s valamely nemzet-közösség eszményéhez tartoznak. Egy református lelkipásztornak tehát birtokolnia kell azokat a nemzeti eszményeket, azt a nemzeti művelődési kincset, amelyből az a népközösség táplálkozik és él, amelyhez az illető lelkipásztor tartozik s a melyhez szól az ő isteni küldetése.

Az elmúlt tanév folyamán tartott theologus konferenciák folyamán, nemzeti történelmünk multunk megítélésében, még a legjobbak részéről is megdöbbenő tájékozatlanságot s fájdalmas hiányosságot kellett észlelnünk. — Pedig nem tehetem, hogy e helyről s ez ünnepélyes alkalomkor is fel ne hívjam theologus ifjúságunk figyelmét ezekre a megfontolásokra. Figyelmeztetem tehát az egész ifjúságot, azoknak kik még a Theológián folytatják tanulmányaikat, de azoknak is, akik most már kilépnek a munkamezőre, meg kell hogy ragadjanak minden alkalmat, s meg ne szűnjenek foglalkozni népünk nemzeti történetének, irodalmának, művelődésének kérdéseivel. De ugyanilyen határozottsággal kell figyelmeztetnünk a jövőendő lelkipásztorokat is, hogy a nemzeti élet szűk horizontjánál ne álljanak meg, hanem európai, sőt az egyetemes világ-egészre irányuló kitekintéssel úgy növeljék intelligenciájukat, hogy a pásztorációjuk alatt élő gyülekezeteknek leghívőbb, de egyszersmind a legnagyobb kitekintésű és legintelligensebb tagjai lehessenek. T. S

Az egyéni kezdeményezés és az egyház problémája.

Ravasz László püspöki jelentésének megvilágításában.*

Végére érve püspöki jelentésemnek, még egyszer összefoglalom a legfontosabb kérdéseket. Dunamelléki egyházkerületünk és református egyházunk legnagyobb substanciális kérdése az egyke-kérdés. Kerületünk legfontosabb adminisztratív problémája a desolálódo egyházközségek és a feltornyosuló egyházközségek disparitásának kiegyenlítése, egyfelől új egyházmegye alkotásával, másfelől a néptelendő egyházközségek összevonásával. A kálvinizmus gyakorlati életprogrammjára nézve legfontosabb kérdés egyházunknak a szociális problémához való viszonya és e

* Lásd lapunk 10. számát.

viszonynak olyan rendezése, amely által református egyházunk az ipari munkásság nagy, áldott inspirátóra és géniusza lehet. A belső rendtartás szempontjából meg kell oldanunk az egyházfegyelem kérdését, először annak bibliai vonatkozásában. másodsor a hivatalosaira a magasabb és szigorúbb mérték állandó alkalmazásával. Nem szabad azt tűrni, hogy egy egyházmegyét éveken át egy renitens, hanyag, lefelé vitézlő egyházi tisztviselő foglalkoztasson. Háborús világot élünk, a katonák között vasfegyelmet kell tartani. A szeretetnek és elnézésnek minden balzsamöntésére kész vagyok az ártatlan együtt szenvedőkkel szemben, de kíméletet nem ismerek, amikor méltatlan szolgától kell az egyház egészséges testét megszabadítani. Végső nagy belső kérdése az egész református egyháznak a belmisszió ügyének megoldása. Sokszor elmondtam, hogy az egyházi ébredés, különösen a Dunamelléken az egyesületi keresztyénség típusában lépett fel és még ma is nagyrészt abban él. Még a szigorúan egyházas programmú mozgalmak is inkább baráti és pártközösségek, mint az egyház hivatalos életműködése. Ebből következik, hogy az ébredési mozgalmak kivonják a hivatalos egyházi keretből a legértékesebb elemeket, azokat egyesületekbe, pártokba és baráti közösségekbe szervezik meg. Ezek a szervezetek nélkülözik az intézményes ellenőrzést, az egységes irányítást és a fokozatos felelősség törvényét. Viszont nagy mértékben segítik elő és ruházzák fel szárnyakkal az egyéni kezdeményezést és a személyek szuverenitását. Ezenkívül pedig nincsen semmi garancia arra, hogy az egyesületi keresztyénség bizonyos százados és tradicionális meder között megtartassék. Egyesülettel szemben egyesület, párttal szemben párt, baráti körrel szemben baráti kör létesül. És a legnagyobb dolgok a személyi érdekek, vagy csoportkonkurrenciák malomkövei között órlódnak fel. Mindezek a csoportosulások az egyház óriási erkölcsi súlyát, nagy közjogi tekintélyét és morális tőkét a maguk kezdeményezésére akarják szabadon felhasználni s ezáltal a hivatalos egyház egyszer oda fog kerülni, hogy ahelyett hogy vezetne, őt vezetik, vagy éppen széjjel-szedik. Közben az egyház kénytelen megmaradni jogi adminisztratív, gazdasági s legfennebb iskolai kérdések tárgyalásánál s mindazt a fölséges, nagy funkciót: pásztorágot, intézményes szeretetmunkásságot, a kovász nagyszerű szerepét olyan emberek végzik el, akik az egyházért dolgoznak ugyan, de nem az egyházban és nem az egyház által. Innen van egyházi életünknek állandó nyugtalansága, az a bizonyos idegesség, amely az ügyeket, a személyeket

győződésnek alapján, hogy az a nemzet, amely Európa közepén történelmi sorsot vállalt, történelmi hivatást és kötelességet is teljesített, s hogy ez a hivatás és kötelesség nincs elvégezve. A múlt jelentősége ránknézve éppen abban áll, hogy hivatásunk és kötelességünk öntudatára vezet.

De a főkérdés éppen az, hogy miképen kell a múltat értékelnünk?

Van olyan felfogás, amely a múltban csupa bűnt és hibát lát. E felfogás szerint a magyarság és ennek kebelében mi is, az elhibázott és bűnös múlt következtében jutottunk mai helyzetünkbe; — azt a múltat tehát egészében meg kell tagadni s mint értéktelent, félrelökni az útból, hogy emlékeivel se terhelje jövődönk kiépítésének amúgyis nagyon keserves és súlyos munkáját.

Más felfogás szerint a nemzeti múltban egyes osztályok, vagy tényezők bűnei s hibái uralkodtak. Mindenért ők a felelősek, ami történt.

Van olyan álláspont is, amely szerint nem is tudjuk, hogy egyáltalán mi történt, mert a történelem a nemzet egyoldalú magasztalása és igazolása miatt teljesen meg van hamisítva.

Mindezek a felfogások túlzottak és helytelenek.

Mindenekelőtt bizonyos az, hogy a múltat félrelökni, elfelejteni egyetlen nemzetnek sem lehet, ha élni akar, mert jövődönk csak a múlton épülhet fel. Ha egy nemzet fiai új helyzetükben tehernek és akadálnak érzéknék nemzetük történelmét és annak tanításait: ezzel együtt le is mondanának nemzeti létükről. Viszont azonban ugyanekkor létük igazi alapját tagadnák meg, mert éppen arról mondanának le, ami bennük sajátos érték s amivel páratlanul és pótolhatatlanul kell hozzájárulniok az emberi élet Isten szerinti megvalósításához. Még ha igaz is volna, hogy az a múlt csupa tragikus bűnnek a láncolata, még akkor is a nemzeti lélek és jellem megigazitása, valódi értéke szerinti megvalósítása s nem a megsemmisítése lenne a kötelesség.

Bizonyos azonban az is, hogy a nemzeti múltért s a nemzet jelenlegi sorsáért egyes történelmi osztályokat, vagy tényezőket tenni felelőssé, a legigazságtalanabb általánosítás lenne. Manapság divatos ez az általánosítás. De ez részben a múlt hiányos ismeretéből, részben pedig politikai és társadalmi tendenciák befolyásából következik. Tudni kell, hogy a magyar nemzet rendi társadalom volt történetének túlnyomó nagy részében s hogy a történelmi osztályok egyúttal maga a nemzet voltak; kebelükben pedig hősök és hitványok csak úgy találhatók, mint általában az emberiség tömegében. Mi lenne például, ha a magyar nemzet történetéből, ilyen osztályvád

alján, kikapcsolnók Rákóczi Ferenc, Széchenyi István, Eötvös József, Wesselényi Miklós, Kemény Zsigmond, Mikó Imre, Tisza István személyét és munkáját?

Vége az a gondolat, hogy a történelem teljesen megbízhatatlan, mert minden nemzet annyira egyoldaluan csak a maga igazát és dicsőségét látja benne, hogy emiatt se objektív igazság, se hasznosítható tanulságok belőle nem tisztázhatók, kétségtelenül felületes és nem komoly gondolat. Lehetséges, hogy ezek a törekvések érvényesültek a történetírásban és tanításban, de az is bizonyos, hogy a magyar történettudomány rendkívül nagymennyiségű és értékű kutatómunkát végzett s olyan forrásanyag áll rendelkezésünkre, melynek alapján az objektív kép megalkotható.

Éppen ez az a pont, ahol a mi feladatunk következik. Újra kell értékelnünk nemzetünk múltját a *magunk számára* is, a *nevelésünkre bízott* ifjúság és nép számára is.

A *református lelkipásztorok* nemzetünk őrállói is, prófétai és evangéliumi értelemben. Nem *politikai* vezérek, hanem a nemzet *lelkiismerete* ők, akik a nemzetük bűneinek tudatossá tétele és lelki értékeinek öntudatosítása által egy *lelki megújulás* vezetőiül rendeltettek az erdélyi magyar reformátusság tornyaiba.

A háború előtti évtizedek erősen megszerkesztődő és differenciálódó szellemi élete leszoxtatta lelkipásztorainkat arról, hogy a nemzeti műveltség: tudomány, művészet, irodalom aktív tényezői legyenek. Pedig a nemzet legnehezebb és legsötétebb korszakában a református parochiák dolgozó asztala felett pislogó lámpácskák a nemzeti műveltség oltárlángjai voltak. S ma, a mi helyzetünkben, amikor a szellemi élet reánknezve újra annyira szűk és korlátolt lett, a lelkipásztoroknak megint kötelességük régi nemes hagyományaik szerint, művelőivé és fenntartóivá válni a nemzeti műveltségnek.

Ma, Erdélyben, a magyar református lelkipásztorokra vár az a feladat is, hogy a *magyar történelem újraértékelését* hűséges, odaadó munkával elvégezzék és tisztázzák az erdélyi magyarság számára a *múlt értékét*. Kétségtelen, hogy ezt ma és itt senki se végezheti el úgy, mint ők s hogy ezzel a munkával valóságos életformáló tényezőivé lehetnek itt a magyarság jövődönkének.

Előadásom célja tehát nem az, hogy a múlt értékét *megállapítsa* hanem hogy az érték megállapításának *irányelveit* kitzuzze.

Ezek az irányelvek a következők:

Mindenekelőtt a *magunk számára* kötelességünk megismerni és tisztázni nemzetünk múltját, úgy, *ahogy az volt*. Ismétlem, hogy a magyar történettudomány ehhez mennyiségében és minőségében egyaránt kitzünő

gondviseletlenségek miatt elvesztenék, vagy elrebbentenék, számon vévén tőlük, ha adóssá maradnak, contentálják az eklézsziát." Ha pedig ezt nem cselekednék, ott záloglásra ad jogot s ha így sem sikerülend az eklézsia kárpótlásra utasítja az illető gyülekezetet, hogy az ügyet „appellálja v. székre, aholott is omnes ante alias causas" decidáltatik a dolog és a Megye contentáltatik.

A közmunka felől is intézkedik a felettes hatóság. Bármilyen az egyházközséget érdeklő közmunkára reakötelez minden egyháztagot. Ha pedig „ezen dolgokat supportálni nem akarnák, a Megye az ilyen embert intse meg, hogy rendszerint dolgozzék, ki is ha contumacia ductos nem akar dolgozni, az ilyen embert büntesse a megye három forintig, vagy vehesse annyit érő zálogját, amelynek fele a Szentháze, fele a Megyéje léssen, jól rávigyázon mindazon által a Megye, hogy senkit ok nélkül meg ne büntessen, bírságoljon..."

Az ilyen constitutiók alapján aztán maguk az eklézsziák is meghozzák a maguk határozatát a közmunkákra vonatkozólag kiváltképen ott ahol mater és filiák vannak. Így pl. Nyárádszentanna és két filiája között 1643-ban az a határozat megy végbe, hogyha az egyházközség három része közül valamelyik kivonná magát valamely közmunkából, azt a más két rész megbüntethesse.

Látjuk tehát, hogy a gyülekezetek életének anyagi oldalát illetően lényes dolog volt a közmunka teljesítése, mint amellyel az eklézsia bonumai rendben tartatnak nemcsak, de lényegesen megapasztja a gyülekezetet dologi pénzkadásait. Egyuttal azonban dokumentuma annak is, hogy az a bonum nem egy emberé, nem egy papé és a mesteré, de magáé az egész gyülekezeté, amelynek fenntartása mindenkinek a gondját kell, hogy képezze.

Kurátorok.

A templomvagyon a gyülekezeti megbízottak kezelése alatt állott és pedig olyanira ezeké alatt, hogy a lelkésznek a felügyeleten kívül semmi egyéb beleszólása nem volt. A számoltatás a gyülekezeti bizalmi férfiak, esetleg az egyházi felsőbb hatóság dolga. A gyülekezetek ezen megbízottját, aki az egyházközség mindennemű anyagi dolgait intézte, egyházfiúnak nevezték, akiket még megyebíróknak is neveztek.¹ Ezek kezelték a templom pénzét s egyéb vagyonát is. Ők gondoskodtak, hogy a pap és mester pontosan megkapják a bért, amit faluhelyeken személyesen vettek kézhez a hívektől a pap és mester, de van arra is eset, hogy az egy-

házfiak az egészet összegyűjtve szolgáltatták át az illetőknek. Az egyházfiak „quasi ecclesiasticusoknak" tekintettek és némi közteher alóli mentességet is élveztek, sőt a fejedelmek hadmentességet is biztosítottak hivataloskodásuk idejére.

Kurátorl instrukciók.

A gyülekezetek vagyongazdálkodására, számadásokra vonatkozólag minden egyházközségben megvoltak az instrukciók. És pedig szentegyházfiúnak köteleességévé tétetik, hogy „a Megye bonumaira jó gondot viseljen, magától se pénzét, se búzáját a Megyének ki ne adhassa, hanem a főbb választott embereknek consensusokból is tartozzék minden esztendőben a főbb választott embereknek, Patronusoknak prosentiajokban mindenekről számot adni" Kötelesek minden esztendőben „a megye pénzét minden érdekével együtt" beszédni és „újjólag jó új obligatioval... jó lelkű embereknek adják ki, a búzabéli adósságot is ekképen kell cselekedni". Ugyancsak a megyebíró köteleességévé tétetik az is, hogy ha valamelyes „defektusok, ruínák" támadnak úgy „a megye épületében, mint a pap és mester házaiban és azokhoz tartozó aedificiumokban", avagy „a cintermek körül", akkor gondoskodjanak azok „megrenovatiójáról", munkásokat rendelvén ki. De ők maguk is ott kell legyenek a munkálatok alkalmával és kötelesek ott felügyelni és irányítani. Köteleességükévé tétetik az egyházi haszonbéres földeknek idejében való bérbeadása.

De nemcsak az eklézsia bonumairól való gondoskodás a megyebíró köteleessége. Neki kell gondoskodnia arról is, hogy az egyházi tisztviselők: pap és mester pontos időben megkaphassák a fizetésüket, illetőleg a hívek pontos időben szolgáltassák be a bért. Ezért amidőn eljön az ú. n. bérfizetés ideje, „praefigiljanak bizonyos napokat, amelyeken a csengetést hallván" a hívek, intézkedjék a bér beszolgáltatásáról. Nemcsak azonban arról, hogy pontosan beszolgáltassák, hanem arról is, hogy tisztességes bért hozzon mindenki, amelyre vonatkozólag az az utasítások, hogy ügyeljen a megyebíró és vele a választott emberek, hogy mindenki „jó elvehető törvény kévét" vigyen, „in casu contrario ha ki olyat nem vinne, maga a megyebíró rejiciálja". A nyárádszentannai egyházközség pl. 1646-ban azt a végzést hozza, „hogy valamely szentegyházfiú tisztét le akarja tenni, mindaddig le ne tehesse, míg a predikátor mester uramék jövedelmét épen be nem szolgáltatják". Hogy pedig „az egyházi szolgáltnak restanciáját" felhajthassák, erre vonatkozólag az az utasítás, „praemoniálják a debitorokat egy, vagy két héttel a megfizetésre és admoniálják, azt peniglen az idő letelvé, a bírótól kérjen két embert

¹ Nevezték őket még kápolnafiúknak, majd kápolnabíróknak, vagy eklézsia-főbíróknak. L. a nyárádmagyarósi eklézsia regisztrumát,

maga mellé es a debitorokat zálogolják meg, azokat a zálogokat a megyebíró házához vigyék és harmadnapnál tovább becsületben ne tartassék.”

Ami pedig a megyebírói számadásokat illeti, kötelessége volt minden megyebírónak ú. n. diariumot vezetni, melybe belevezetett minden bevételt, minden kiadást, ami az ő ügykörébe tartozott. Számadását minden évben meg kellett tennie a legtöbb egyházközségben Szent Mihály napján; a nyáradszeredai eklézia 1674-ben azonban azt mondja ki, hogy „a főszentegyháziú karácsonkor tartozik számot adni” 1676-ban pedig azt határozza, hogy „a főszentegyháziú tartozék megyegyűlést hirdetni karácson harmadnapján, kimélje meg a megyét a számvétellel, ha nem cselekszi . . . maradjon derék megyebírságán.” Ha a megye a számadást el nem fogadta, akkor az esperes, illetőleg a vizitáció volt hivatva arra, hogy a számadás el, vagy el nem fogadásában döntést hozzon. Gyűlést azonban a megyebíró délután nem hívhat össze, hanem, „hogy boldogabbul a dolgok folyhassanak, legyen reggeli órákon ezen választott emberek egybegyűlése.”

A megyebírói megbízatás alól kibújni nem lehetett, ha valakit azzá választottak. Erre vonatkozólag a következőket olvashatjuk: „ha kiket kuratornak, vagy választott embernek a Megye deputál sub poena flor 17, tartozzanak felvenni, elviselni előttük levő officiumokat azon emberek.”

A megyebíró változásra vonatkozólag a *constitutio ecclesiastica* a következőképpen intézkedik: „a szentegyháziak Szent Mihály napkor változzanak, ugyanakkor számot is adjanak, nem változva pedig minden esztendőben, hanem az evangélikusok usussok szerint . . .”

Ki lehetett azonban megyebíró? Akárki nem. Nagyon ügyeltek arra, hogy aki megyebírónak választatik, az legyen „értelmes és a Megyében elsőb rezidenciájú ember, aki a Megye Pénzét curolyya és számot adjon . . .” De ha ez követelmény volt, ugyanakkor a megyebírói tekintély megóvásáról is gondoskodott az egyház határozván: „amit megyebíró uraimék committálnak az aediliseknek és azt meg nem fogadnák, három forintig megbüntessenek sibi praefixi iudicibus” Továbbá „a megyebíráknak, mivel az ecclesiában a helytelen való dolgoknak jó karban való állítására constituálják, illendő becsületek megadassék, mint ecclesia szolgálainak. *Omnia decenter et ordine fiat in ecclesia.* P. E. I.”¹

Kurátori eskü.

A kurátorok, illetőleg megyebírák, megbecsülése azzal is indokolva, hogy azért kell őket megbecsülni, azért kell „paran-

csolattyainak engedni”, mert „hittel kötelezettek az Isten házára, a Parochiára, Pap, és Mester béreinek beszolgáltatására, az Ecclesia minden bonummainak gondviselésére.”² Tehát látjuk, hogy a megyebíró esküvel kötelezi magát hivatala becsületes folytatására és így kezdi meg működését. Ebben az esküben a Szentháromságra esküdve kötelezi magát, hogy „a templomnak, cinteremnek, Pap házának és körülötte levő, s hozzá tartozó épületeknek, kerteknek megcsináltatásában, és megépítésében a Megyével serényen foglalkodik, azokban esett résekert, fogyatkozásokat megépítteti. Gondot visel a harangokra, templomi felszerelésekre; gondoskodik úrvacsora alkalmával a szükséges kenyérről és borról. A templomot tisztán tartatja. Az egyház külső és belső javaira épen ügy-ügyel, mint a magáéra és abból semmit „hamisan a maga hasznára nem fordít”. Engedelmséget fogad püspöknek, esperesnek „az ekléziában levő papjának”. Fogadja, hogy megadhatja a becsületet és tisztességet a papnak, mesternek, választott embereknek, ha pedig valaki ezeket gyalázná, szidalmazná, „azokat jó lelkiismerete szerint a Megyeszékin perli és derék Megyebíróóságával meg is büntetteti”. Az eklézia mindennemű javairól a Megye színe előtt számot ad és „mindenkről hitelesen demonstrál”. „Szóval a becsületes Megyét a kiadatott, vagy ezután kiadandó constitutiók szerint a maga dolgainak hátramaradásával is serényen, jó lelkiismerettel igazgatja és hívsegesen visel gondot reája.”³

A patronus és az egyházi vagyon.

Amint látjuk a gyülekezet vagyoni ügyekben is önmagát igazgatta választott emberei útján. Sőt, ahol a gyülekezetnek nem volt patronusa, illetőleg nem jobbágygyülekezetekben, a patronusi hatalmaskodás; a patronusi jog nem zavarta meg a vagyoni igazgatást. Jobbágy gyülekezetekben, illetőleg ott, ahol patronus volt, ott a patronus is beleszólt a vagyoni igazgatásba, főleg a század elején. Alapindokul erre az szolgált, hogy az ő földén áll a templom, a parochia, az ő földéből vannak a fekvők, ő építtette a templomot stb. Sok helyt áldás volt a gyülekezetre a patronus beleszólása, hiszen egy Udvarfalván, egy Tancson látjuk, hogy ez a beleszólás csak a gyülekezet anyagi előhaladását célozta. máshelyen azonban a jobbágygyülekezetben való basáskodás impresszióit kelti fel. Törvénynek kellett beleszólnia később arról, hogy a patronus rendelkezőleg beleavatkozzék az egyházi vagyon kezelésébe, ami meg is történt.

¹ Koncz József közlése a gr. Teleky nemzetség levéltárából. Erd. prot. közlöny 1887. évf.

², ³ Kibédi egy. régi protocolluma.

Imígyen egészítette ki a gyülekezeti életet a 17.-ik században a vagyoni ügyek igazgatása. A szigorú rigorozitás, az egyházközség boldogulása iránti törekvés, a hűség, pontosság és becsületesség volt az, ami a vagyoni kezelést irányította. S meg is volt aztán az áldásdús eredménye ott ahol megvolt a buzgóság, mert a ma jómódban levő eklézsiák anyagi gyarapodásának, módjának a fundamentuma a 17.-ik században vettetett meg.

Dr. Dóvid György
kibédi ref. pap

A kolozsvári ref. Theológiai Fakultás 1928–29. évi záróünnepélye.

A kolozsvári ref. Theológiai Fakultás 1929 június hó 16. napján tartotta záróünnepségét, amelyen a záróbeszédet Dr. Tavaszy Sándor, theologiai professzor aa. tartotta, amelyet lapunk más helyen részleteiben közlünk. Itt azoknak a beszámolóknak rövid vázlatát kívánjuk olvasóink elé tárni, amelyeket a Fakultás Ifjúsági Egyesületeinek elnökei, illetőleg főtitkára tartottak. Fontosnak találjuk ezeknek közlését legalább vázlatosan azért, hogy a theologia falain kívül is megbizonyodhassék bárki olvasóink közül, hogy idebenn munka folyik lázasan Isten országa ügye előbbrevitele érdekében.

Szentes György ifjúsági elnök rámutatott arra, hogy a fakultás Ifjúsági Egyesülete, különösen annak presbiteriuma arra volt tekintettel, hogy az önfegyelmzés eszközeivel olyan ifjúság kerülhessen ki innen, amelyik nyugodtan odaállhat egy gyülekezet vezetésére. Mindenben az intézeti rendtáshoz igyekeztek alkalmazkodni, jól tudván azt, hogy a theologiai fakultásnak van egy szel-leme, amelyet megsérteni nem lehet. Igyekeztek a szolidaritás megtartására, a testvéri közösség igaz ápolására, úgy a segélyezésben, mint több eszközzel, amellyel az ifjúság anyagi kérdéseit, sokszor igen súlyos problémáit megoldani törekedtek. Az Ifjúsági Egyesület ez évben szerzett be egy körforgómásoló-gépet, amelyen az előadások jegyzeteit házilag állíthatták elő, ami az ifjúság anyagi teherkönyvitését eredményezte ismét. Az ifjúság kebelében működő önszegélyző pénztárral az ifjúság önmaga segélyezte önmagát azért, hogy a légációból önként kirótt összeget szolgáltatott oda be, amely összegekből azután a segélyezések folyhattak. Fegyelmi eset két ízben fordult elő, amikor is az Ifjúsági Biróság két hallgató csendes eltávolítását mondotta ki, amelyet azután a tanári kar jóvá is hagyott. Az Ifjúsági Egyület vagyona: 54 ezer lejt tesz ki.

Nagy József, az Önképzőkör elnöke tartotta meg ugyanez alkalomkor beszámolóját, amelyben kimutatja, hogy a theologiai Önképzőkör Károlyi Gáspár szellemében dolgozott s a magyar nyelv szeretete volt minden ténykedésének mozgató ereje. Rámutatott arra, hogy nekünk magyaroknak magyarul kell Istenhez imádkoznunk, magyarul kell mondanunk: Isten. Pályázatot is tűztek ki 500–500 lei-nyi jutalmazással, a melyek közül kiemelkedett kettő: Károlyi Gáspár és a magyar nyelv és Bethlen Gábor erdélyi és világtörténelmi szempontból. Kilenc gyűlést rendeztek — köztük két nyilvánost, ahol felolvasások, versek, a magyar nyelv megnyilvánulásai hangzottak el. Az örökség, amit a mindig ujjajövőknek hátrahagyott ez az Önképzőkör, amint az elnöki beszámoló végén elhangzott: „Szeressétek ezt a drága magyar nyelvet s törjön fel lelketekből s magyarul szóljon: Istenünk Tebenned van a mi reménységünk!”

S. Nagy Béla, az Ifjúsági Ker. Egyesület főtitkára beszámolójában reávilágított arra, hogy az I. K. E. munkája két irányban haladt: belső erősödés, az Evangéliummal való foglalkozás, egymás hitének ápolása, amelynek faktorai 8 bibliakör, ahol theologiai hallgatók és egyetemi hallgatók vettek részt, bibliaköri megbeszélések, egyesületi könyvtár. A munka másik ága a kifelé való szolgálat a különböző munkakörökben s ezek — szociális kör — templomi ünnepségek, szeretetvendégségek rendezése, egyetemi hallgatók segélyezése, aggmenház lakói s a szegények látogatása és segélyezése. A missziói munkakör felölelte az inasmissziót, szórványgondozást, mint belmissziói munkákat s külmisszióval csak annyiban foglalkozhatott, hogy az eszme propagálására az egyesület meghívására Babos Sándor külmissziói lelkész tartott előadásokat. Ifjúsági és főiskolás konferenciákat rendezett az I. K. E., amelyeken nagyszámu érdeklődő vett részt. Az egyesület munkája egységének, céljai terjesztésének nélkülözhetetlen szerve a Dr. Imre Lajos és Nagy József szerkesztésében megjelenő Ifjú Erdély, amely ebben az évben havonként 1750 példányban jelent meg. Az I. K. E. irat-terjesztési forgalma 433,416 lei volt, másfél-százezer leivel haladva meg a tavalyi forgalmat. Senior-osztály is alakult az egyesület kebelében, amelynek levelező folyóirata „Kéz a kézben” címmel jelent meg havonként litografálva László Dezső utazótitkár szerkesztésében. Állandó kapcsolatban volt az egyesület a külföldi ifjúsági keresztény egyesületekkel s azok konferenciáira képviselőket küldött ki. Hisszük, hogy a kolozsvári Theologia Fakultás Ifjúsági Egyesületei munkája Isten kegyelméből sok gyümölcsöt terem!

Megmozdult a Jelen.

Ha végighallgatjuk azt a sok panaszt, amit a mai magyar ifjúságról mondanak úton-útfélen, illetékes és nem illetékes fórumokon, ha megnézzük azt a szomorú buklatási arányszámot, amivel — sajnos — nemsokára újra telelesznek az ujságok, akkor vajjon szabad-e ilyen címmel kezdenem ezt az írást: megmozdult a Jelen?

Vajjon lehetséges-e az, hogy nincs már mozduló, élni akaró, jövőre készülő, nem lankadó, küzdő Jelen? Vajjon lehetséges-e az, hogy a sok élet-csata között összeroskadt minden ifjú térde, lekonyult minden fiatal fej s lehullottak tehetetlenül az ifjú karok?

Nem! Bizonyossággal és bizonyítékokkal állíthatom boldogan, hogy *nem*. A Jelen, az erdélyi magyar ifjúság nem esett ell az élet-csatákban, a térde nem roskadt meg, a fejét égrenézőn, akarással teli viszi, s a két karja erősen szorítja magához — hogy el ne szakíthassa tőle senki — a Múltat.

Az erdélyi magyar ifjúság nem érdemli meg azt a vádat, hogy semmirevaló, semmittevő s sincsen akarása. Nem érdemli meg azt sem, hogy az öregek rezignált mosollyal és egy kézlegyintéssel mondjanak róla bírálatot, mert az erdélyi magyar ifjúság megelévedett, akít az új környezet nem téríthet le arról az útról, amelyik rögös, mert magyar-út, de amelyik a Csodaszarvas világból indult el, hogy az örökkön megmaradás kútjához vezessen.

De vajjon miért is írom ezeket? Vajjon védőbeszédet akarok-e írni az elítélt ifjúság mellett? Nem, egyik sem, nem érte az ifjúságot különösebb támadás, s védőre sincsen szüksége, meg tudja ő védeni magát enélkül is, ezek a sorok azért íratlak, mert *valójában megmozdult a Jelen!*

Az *Ifjú Erdély* ifjúsági lapunk évről-évre kiírta az utóbbi években a *diákolimpiászt*, ahol szellemi fegyverekkel harcolt egymással sok élet-elindulás, ahol nem súlyt dobtak, hanem írtak, ahol nem futottak, hanem verseltek, ahol nem rugták durván a labdát, hanem énekkel és zongorakompozíciókkal keltek versenyre, ahol a plaszticitást nem az izmok rángatózásával leleperő boxoló erejével, hanem színekkel, színfoltokkal mutatták meg.

Ez az ideai Olympiasz mondja el azt, hogy megmozdult a Jelen, az ideai Olympiaszon diadalt aratott a lehetetlen tanterv,

a rengeteg óra s tantárgyak zsúfoltsága felett az erdélyi magyar ifjúság élni akarása, diadalra vitte a Jelen serege az erdélyi magyar ügyet, mert száznegy beérkezett pályamunka diadal és győzelem minden támadás felett.

A pályatételek kidolgozása elsősorban azt igényelte az ifjúságtól, amit neki olyan nagyon beosztottak: *időt*. És mégis aggódmaink dacára ontotta a posta a sok pályatételt, mindenik sok oldalra terjedő, tehát időt igénylő. De a pályatételeink tanulmányozást igényeltek, sokat kellett olvasni olyan könyveket, műveket, amik nem tartoztak az előírt kötelező olvasmányok közé és mégis az ifjúság olvasott, dolgozott, megmozdult, mert érezte, hogy *a Jelen élete attól függ, hogy mennyire becsüli meg a Múltat!*

S a pályatételekből mind kiértelt a *múlt szeretete*. A magyar erdélyi ifjúság a porosodó földiánsok mögött akarja megkeresni magának önmagát. Az erdélyi magyar ifjúság megérezte, hogy az, ami azelőtt termelt ezen a rögös földön, az az *ősök verejtékezéséből* támadt s csak azért támadt, hogy éljen akkor is, ha az idő patinája ónszínre festette is s hogy bővizű forrás legyen, amiből új erőket, új lelkesedést, igazánakarást ihasson Erdély magyar ifjúsága.

Ki ez az ifjúság? Diákok, diákleányok, iparosok, magánalkalmazottak, falusi fiúk. Bibliakörös tábort, akik mind múltbanézőn dolgoztak, hogy megszentelthessék a jelent.

Nagy öröm volt az iparos fiúk megmozdulása. Akkor, amikor befejezték a kézimunkájukat, leülnek és írnak, olvasnak, hogy megvalósíthassák, ami olyan régen megvalósításra vár: az intelligens iparos osztály kiépítését. Ezek belátták azt, hogy a szellemi erőknél által erősebb lesz a kéz munkája is. De eljött a falu is, megszólalt a falú írásában sok szokás, sok igazán magyar örökség, írásban jöttek a nagyvilág elé, hogy az lásson és gyönyörködhesen ebben az igazi ősiségben. S a sok diák, akít úgy elfoglal a sok óra a sok idegen nyelv, akinek alig marad ideje a játékra s még ezt a kicsi játékra szánt időt is szívesen feláldozta, hogy magyarul írhasson magyar dolgokról s szeretetét öntse bele ezekbe a szárnypórbálgatásokba. Az egyetlen szomorú jelenség amit tapasztalunk kellett a pályamunkák olvasása közben az volt, hogy a helyesírás gyengesége néha még a tartalmilag legjobb dolgozatokban is kiütközött. S itt vár a hivatás azokra, akikhez ez az írás szólani kíván, arra a felnőtt generációra, aki annyiszor mond kritikát az ifjúságról lekicsinylően, segítse a Jelent, hogy írhasson magyarul s törődjön azzal, hogy minden kicsi magyar lehessen magyarul beszélő és ékesen szóló, helyesen író, s ha

Jugoszláviában a vallásügyi minisztérium megszűnt, illetve az igazságügyminisztériumba olvadt s annak egyik osztályává vált.

A szovjet visszakeresztelt: egyelőre csak az összes Troczkijról elnevezett városokat és utcákat május 1-i hatállyal.

A **vasárnapi iskolai munka** Jugoszláviában új korszakba lép. Augusztus első felében 10 napos vezetőképző tanfolyam lesz a dalmát tengerparton. P. H. Sitters a vas. isk. szövetség új elnöke a kormány támogatását kívánja megszerezni, a pravoszláv egyházat is be akarja vonni a munkába és tervbevette egy 3 nyelvű képes gyermekeklap kiadását. A gyermekeknek bizonyára könnyebb lesz a testvéri együttműködés, mint az apáknak.

Ez is verseny! Egy róm. kath. lelkész a tessini (Schweiz) „Foglio ufficiale”-ben versenyt hirdet: aki a legtöbb erkölcstelen könyvet, vagy protestáns szellemű nyomtatványt és bibliát semmisít meg a dicsőség mellett díjtalanul zarándokolhat Lourdesbe. A felekezeti békének eme hitellen és dúrva megzavarása ellen elsősorban a róm. kath. „Gazetta ticinese” tiltakozik. A „Ref. Kirchenzeitung” csak ennyit fűz a dologhoz: „a régi módszer! Autodafé's! Aber das Wort stirbt nicht.

A kairói El Abzar egyetem, mely a leghíresebb muhammedán főiskolája a földnek modernizáltatott, amennyiben az eddig szabadon előadó tanárok közül csak a legjobbakat tartották meg. A tanulók számát 14 ezerről 5 ezerre redukálták. Szigorú tantervet állapítottak meg. Az egyetem célja jó muhammedán theol. profeszorok, muhammedán törvénytudósok, arabnyelv és irodalom tanárok és *misszionáriusok képzése az iszlám terjesztésére.*

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Ö. T. Kérdését szószerint ide írjuk: „Kérem a nt. szerkesztőség véleményét, hogy az olyan presbiter méltó-e presbiterségre, aki Urnapján a körmenetben tevékenyen részt vesz, az ostya imádásakor letérdel, mint a katolikus hívők, holott figyelmeztettem, hogy ne tegye?” — Az ilyen ember nemcsak a presbiterségre méltatlan, hanem arra is méltatlan, hogy az Ur szent Urvacsorájában részt vegyen, miután magatartásával megtagadta a Krisztusban való élő közösséget. Az ilyen öntudatlan és hűtlen, reformátusnak nevezett

ember olyan, mint az elhalt tag a szervezet életében: teher és akadály. A mi református keresztyén radikálizmusunk azt követeli, hogy az ilyen tagot el kell távolítani, hogy rossz példájával ne rontson, életével ne botránkoztasson s hogy Isten törvénye miközöttünk meg ne csufoltassék.

L. L., Nagyvárad. A kéziratot annak idején lapunk felelős szerkesztőjének adtam át. Ő azonban beteg s távol van. Különben is kéziratokat nem adunk vissza.

A szerkesztésért felel Dr NAGY GÉZA

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R.T. Cluj, Piața Unirii

7

Fiókjai

**Dés, Dicsőszentmárton, Nagyvárad,
Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen**

**Saját tőkéi 85 millió
lej**

AFFILIÁLT INTÉZETEI: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár R.-T. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár R.-T. Nagyenyeden, Udvarhelymegyei Takarékpénztár R.-T. Székelyudvarhelyt és Székelykeresztúron, Szászrégen Vidéki Takarékpénztár és Hitel R.-T. Szászrégenben és Népbank R.-T. Bánffyahunyadon.

Minden bankügyletet a legelőnyösebben végezz!

Engedélyezett devizahely.
Áruraktárai a vasuti állomás mellett.

Dolgozatok a református theologiai tudomány köréből

Kiadják: Az
erdélyi református egyházkerület
kolozsvári theologiai Fakultása
tanárai

1.	Dr. Gönczy Lajos: A református egyház kultusza	20 Lei
2.	Dr. Tavaszy Sándor: A Kijelentés feltétele alatt	40 Lei
3.	Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek	20 Lei
4.	Dr. Tavaszy Sándor: A dialektikai theologia problémái
és problémái	30 Lei

Kaphatók az

„IFJÚ ERDÉLY” KIADÓHIVATALÁBAN, CLUJ-KOLOZSVÁR,
CAL. VICTORIEI (VOLT BOCSKAI-TÉR) 38. REFORMÁTUS THEOLOGIA

**Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet
Részvénytársaság**

